

ТЕОРІЯ ОСВІТИ Й НАВЧАННЯ

УДК 372;373;37.02-06

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2.8>

Д. Р. БОНДАРЕНКО

учитель фізики та математики,

Харківська гімназія № 12 Харківської міської ради Харківської області; аспірант, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

Електронна пошта: mathhg2020@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-6602-5337>

КОМФОРТНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті було розкрито питання забезпечення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти як умови формування готовності учнів до інноваційної діяльності. Серед визначених нами завдань, першочерговим було узагальнити деякі питання освітнього середовища закладу загальної середньої освіти та показати результати практичної діяльності із забезпечення комфортного освітнього середовища на прикладі Харківської гімназії № 12 Харківської міської ради Харківської області. Методологічною базою дослідження визначали сукупність теоретичних методів (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення), емпіричних методів (спостереження за діями учасників освітнього процесу, опитування) та методи математичної статистики, які використовувалися для аналізу отриманих даних. З'ясовано, що забезпечити комфортне освітнє середовище можна дотримуючись певних вимог та у відповідності із сукупністю критеріїв. Детальне дослідження та аналіз праць зарубіжних та вітчизняних науковців дав можливість узагальнити та доповнити сутність та зміст базових понять дослідження. Також, аналіз показав важливість даного вивчення в контексті впровадження та реалізації нових Державних стандартів у галузі освіти. Доведено, що при дотриманні концептуальних змін у системі загальної середньої освіти (педагогіки партнерства, стимулювання до інноваційної діяльності усіх учасників освітнього процесу, визначення справедливих критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у відповідності до нових стандартів, забезпечення автономії школи та вчителя, академічної та педагогічної свободи, дотримання правил академічної доброчесності, справедливого фінансування закладу загальної середньої освіти) позитивно впливає на рівень освіти та результати навчальних досягнень здобувачів. Результатом дотримання основоположних ідей Нової української школи за умови комфортного освітнього середовища дає можливість реалізувати модель випускника НУШ (особистість, інноватор, патріот). Визначено, що за результатами самоаналізу освітнє середовище Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області відповідає за всіма його показниками та критеріями достатньому рівню згідно з вимогами інституційного аудиту.

Ключові слова: освітній процес, освітнє середовище, інноваційна діяльність, інституційний аудит, учасники освітнього процесу, здобувачі освіти, комфортні умови.

Вступ. На сучасному етапі державотворення України, у зв'язку з євроінтеграційними процесами, наша країна перебуває у фазі активних змін у системі управління взагалі та зокрема у системі управління освітою. Забезпечення ефективної освітньої політики в галузі освіти на загальнодержавному рівні регулюється Законом України «Про освіту», Законом України «Про повну загальну середню освіту», Концепцією Нової української школи, Державними стандартами початкової, базової та повної загальної середньої освіти, Порядком проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, що дає змогу впровадити

у закладах загальної середньої освіти інновації, які забезпечують реалізацію мети освітньої політики України. В умовах Нової української школи постає гостре питання створення у закладах загальної середньої освіти інноваційного, безпечного, комфортного освітнього середовища, яке сприяє формуванню в особистості загальнонаціональних цінностей, ключових компетентностей та широкого світогляду. На жаль, далеко не всі заклади загальної середньої освіти можуть належним чином забезпечити гідне освітнє середовище. Це пов'язано як із поганим рівнем матеріально-технічного та недостатнім рівнем кадрового забезпечення

так і з банальною неготовністю керівників та педагогів закладів загальної середньої освіти до інноваційної діяльності. Тому, враховуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що забезпечення комфортного середовища є актуальною проблемою освіти XXI століття.

Постановка проблеми та аналіз попередніх досліджень. Проблематика освітнього середовища не є новою серед наукового загалу, її дослідженням займалися широкі кола як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, було досліджено та визначено сутність теоретичних аспектів створення та забезпечення освітнього середовища, його функції, роль, значення (Л. Андрєєва, А. Артюхіна, Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, Т. Браун, Дж. Гібсон, О. Гора, Г. Горська, Н. Зибина, С. Максимова, В. Мастерова, У. Мейс, Т. Менг, О. Мондонен, С. Мякішев, Л. Ориніна, О. Пехота, С. Пімонова, І. Подольська, В. Рибалка, В. Семиченко, Н. Сенченко, В. Серіков, С. Сисоєва, М. Турвей, В. Ясвін та інші). Значна кількість досліджень присвячена саме розробці та складанню термінологічного апарату проблеми освітнього середовища, визначення його актуальності, порівняння доцільності, визначено підходи до його забезпечення у закладах освіти (Л. Новікова, В. Караковський, Н. Селіванова, Ю. Мануйлов, М. Басов). Також, значною мірою відображені окремі аспекти забезпечення комфортного освітнього середовища та його психологічні особливості (І. Баєва, Ю. Громико, Т. Іволшина, Є. Клімов, В. Рубцов, В. Слободчиков, В. Панов, В. Ясвін, Ю. Песоцький). Важливу роль зазначеної дефініції відіграють філософсько-педагогічні аспекти освітнього середовища (М. Князева, Н. Крилова, Ю. Мануйлов, С. Сергєєв). Цікавими та ґрунтовними є дослідження, що висвітлюють освітнє середовище як фактор формування культури особистості (О. Іванов, М. Князева, П. Флоренський). Важливу роботу проведено науковцями у контексті методологічного забезпечення дослідження освітнього середовища, моніторингу освітнього середовища (Т. Воронцової, В. Письменного, Н. Пустовіта, Ю. Хоменко). Деякі аспекти організації освітнього середовища закладу вищої освіти були у фокусі наукового інтересу психологів, педагогів, зокрема, розглядалися такі проблеми: про-

ектування інноваційного середовища (А. Артюхіна, І. Богданова, І. Задонська, О. Коломок, І. Казанжи, В. Козирєв); шляхи гуманізації просторово-розвивального середовища (О. Леонтьєва); дослідження внутрішнього освітнього середовища як фактору підвищення конкурентоспроможності вищого навчального закладу (Ж. Зайцева, О. Налівалкін, Т. Носкова, В. Солдаткін); проектування та організація інформаційно-освітнього середовища (А. Дресвяніна, К. Рогозіна, В. Мадзігон); особливості організації гендерного середовища (Є. Рукавішнікова); організація гуманітарного середовища (Є. Мартинова, Р. Мінзарипов); побудова толерантного середовища (І. Пчелінцева, Н. Міланова); вплив виховного середовища на студентів (Ф. Тугуз). Сучасні дослідники феномену освітнього середовища зосереджують свою увагу на такому колі наукового пошуку: перспективи та розвиток віртуального освітнього середовища (Л. Ахметов, Л. Астахова, Д. Іванов, Т. Носкова), обґрунтування техноцентричного підходу до віртуального освітнього середовища (М. Вайндорф-Сисоєва, С. Хапаєва, В. Шитова), філософські можливості педагогічного дизайну електронного медіасередовища (В. Гура), організація інформаційного середовища в закладах освіти (Є. Петрова, М. Смірнов). Незважаючи на широкий спектр дослідження даної дефініції, науковці переважно зосереджуються на сутності та змісті даної педагогічної категорії та залишають поза увагою питання забезпечення комфортного освітнього середовища як умови формування готовності учнів до інноваційної діяльності.

Мета нашого дослідження полягала у теоретичному аналізі сучасного стану поняття «освітнє середовище» та у висвітленні практичних здобутків закладу загальної середньої освіти на шляху до забезпечення комфортного освітнього середовища. У процесі дослідження ми ставили перед собою наступні **завдання**: узагальнити теоретичні питання створення освітнього середовища закладу загальної середньої освіти; дослідити реальний стан освітнього середовища Харківської гімназії № 12 Харківської міської ради Харківської області.

Методологія та методи. Методологічну основу дослідження становить аналіз зарубіжних та вітчизняних джерел, що забезпечу-

Рис. 1. Концептуальні зміни НУШ

ють повноцінне розкриття термінологічного апарату дослідження. Методами наукової розвідки є аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичного матеріалу і передового практичного педагогічного досвіду, опитування усіх учасників освітнього процесу та спостереження за діями здобувачів освіти відповідно до основних положень інституційного аудиту, самоаналіз Харківської гімназії № 12 Харківської міської ради Харківської області.

Результати та дискусії. Реформування системи української освіти бере свій початок з 2016 року. Концептуальні зміни починаються з подальшої конкретизації та узгодження п'яти основних позицій рис. 1.

Відповідно до Концепції Нової української школи метою сучасної освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації,

трудової діяльності та громадянської активності [Концепція Нової української школи].

Враховуючи мету загальної середньої освіти командою НУШ була створена модель випускника рис. 2.

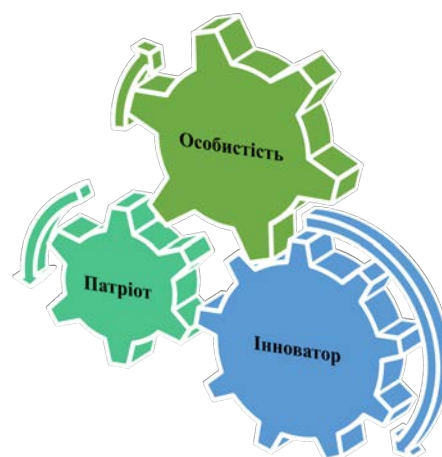

Рис. 2. Модель випускника НУШ

Результат реформування передбачає випускника, який є особистістю (цілісна особис-

тість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення); патріотом (патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини); інноватором (інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя)[Державний стандарт початкової освіти].

Для реалізації даної моделі випускника у практичній діяльності була розроблена формула Нової української школи яка передбачала наступне таблиця 1.

Відповідно до Закону України «Про освіту» [Закон України «Про освіту»], Закону України «Про повну загальну середню освіту» [Закон України «Про загальну середню освіту»], та Державних стандартів початкової, базової та повної загальної середньої освіти [Державний стандарт початкової освіти, Державний стандарт базової середньої освіти, Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти] **освітнє середовище** – це сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової

репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин. Ми ж у своєму дослідженні визначаємо **освітнє середовище** як систему зовнішніх та внутрішніх впливів на особистість дитини, що сприяє її всебічному особистісному розвитку та формує в неї здатність зважено діяти у різних життєвих ситуаціях, спонукає до постійних змін, самовдосконалення себе як особистості, суспільства, держави.

У процесі самоаналізу освітнього середовища, яке було проведено за формою спостереження за освітнім середовищем закладу загальної середньої освіти, згідно з Порядком проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти [Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти], ми дослідили наступні вимоги таблиця 2. Самоаналіз відбувався на основі спостереження та опитування усіх учасників освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році, результати опитування наведені нижче.

За результатами опитування бачимо, що робота над освітнім середовищем закладу триває, але є певні позитивні зміни у педагогіці партнерства, забезпеченні освітнього процесу технічними засобами навчання та використання у практичній діяльності учителями цифрових освітніх ресурсів.

Таблиця 1

Формула Нової української школи

№ з/п	Компонент	Характеристика компоненту
1.	Зміст освіти	заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
2.	Умотивований учитель	має свободу творчості й розвивається професійно;
3.	Виховна діяльність	наскрізний процес виховання, який формує цінності;
4.	Управлінська діяльність	децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію;
5.	Педагогіка партнерства	педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
6.	Дитиноцентризм	орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;
7.	Структура закладу освіти	нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя;
8.	Фінансові умови	справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти;
9.	Освітнє середовище	сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні закладу освіти.

**Результати дослідження освітнього середовища Харківської гімназії № 12
Харківської міської ради Харківської області**

Індикатори оцінювання	Методи збору інформації			
<i>Вимога 1.1. Забезпечення здорових, безпечних і комфортних умов навчання та праці</i>				
Критерій 1.1.1. Приміщення і територія закладу освіти є безпечними та комфортними для навчання та праці				
1.1.1.1. Облаштування території закладу та розташування приміщень є безпечними	1.1.1.1. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	96,2	12,6	11,4
	Достатній	0	46,3	61,7
	Середній	3,8	28,6	21,1
1.1.1.2. У закладі освіти забезпечується комфортний повітряно-тепловий режим, освітлення, прибирання приміщень, облаштування та утримання туалетів, дотримання питного режиму	1.1.1.2. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	79,2	15,4	16,6
	Достатній	5,7	60,6	53,6
	Середній	17	12	22,9
1.1.1.3. У закладі освіти забезпечується оптимальне використання приміщень і комплектування класів (з урахуванням кількості учнів, їх особливих освітніх потреб, площі приміщень)	1.1.1.3. Вивчення документації, спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	71,7	33,1	21,1
	Достатній	0	62,9	51,4
	Середній	26,7	1	20,6
1.1.1.4. У закладі освіти є робочі (персональні робочі) місця для педагогічних працівників та облаштовані місця відпочинку для учасників освітнього процесу	1.1.1.4. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	17	3,5	11,7
	Достатній	71,7	15,4	24,4
	Середній	3,8	67,1	40,4
Критерій 1.1.2. Заклад освіти забезпечений навчальними та іншими приміщеннями з відповідним обладнанням, що необхідні для реалізації освітньої програми	1.1.2.1. Спостереження, вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	40,4	52,4
	Достатній	0	23,7	21,1
	Середній	0	26,5	13,4
1.1.2.2. Частка навчальних кабінетів початкових класів, фізики, хімії, біології, інформатики, майстерень/кабінетів трудового навчання (обслуговуючої праці, технологій), спортивної та актової зал, інших кабінетів, які обладнані засобами навчання відповідно до вимог законодавства та освітньої програми	1.1.2.2. Спостереження, вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	35,7	41,8
	Достатній	0	33,1	25,5
	Середній	0	29,4	16,9
Критерій 1.1.6. У закладі освіти створюються умови для безпечного використання мережі Інтернет, в учасників освітнього процесу формуються навички безпечної поведінки в Інтернеті	1.1.6.1. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	90,7	14,9	69,8
	Достатній	9,3	73,7	12,7
	Середній	0	11,4	17,5
1.1.6.1. У закладі освіти застосовуються технічні засоби та інші інструменти контролю за безпечним користуванням мережею Інтернет	Низький	0	0	0

Продовження таблиці 2

Індикатори оцінювання	Методи збору інформації			
1.1.6.2. Учасники освітнього процесу поінформовані закладом освіти щодо безпечного використання мережі Інтернет	1.1.6.2. Опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	30,9	49,1
	Достатній	0	30,3	30,3
	Середній	0	25,7	16
	Низький	0	13,1	11,4
Критерій 1.1.7. У закладі освіти застосовуються підходи для адаптації та інтеграції учнів до освітнього процесу, професійної адаптації працівників				
1.1.7.1. У закладі освіти налагоджено систему роботи з адаптації та інтеграції здобувачів освіти до освітнього процесу	1.1.7.1. Опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	89,7	80,5	73,3
	Достатній	10,3	8,5	14,5
	Середній	0	7,7	10
	Низький	0	3,3	2,2
1.1.7.2. Заклад освіти сприяє адаптації педагогічних працівників до професійної діяльності	1.1.7.2. Опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	60,4	-	-
	Достатній	22,5	-	-
	Середній	12,3	-	-
	Низький	4,8	-	-
Вимога 1.2. Створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації				
Критерій 1.2.1. Заклад освіти планує та реалізує діяльність щодо запобігання будь-яким проявам дискримінації, булінгу в закладі				
1.2.1.1. У закладі освіти розроблено план заходів із запобігання та протидії булінгу	1.2.1.1. Вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	90,3	40,8	30,9
	Достатній	9,7	47,3	46,3
	Середній	0	3,1	14,3
	Низький	0	8,8	8,6
1.2.1.2. У закладі освіти реалізуються заходи із запобігання проявам дискримінації	1.2.1.2. Вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	67,5	49,7
	Достатній	0	32,5	41,1
	Середній	0	0	8
	Низький	0	0	1,2
1.2.1.3. Частка учнів і педагогічних працівників, які вважають освітнє середовище безпечним і психологічно комфортним	1.2.1.3. Опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	98,2	67,8	31,4
	Достатній	0	24,5	44,6
	Середній	1,8	10,7	16,6
	Низький	0	0	7,4
1.2.1.4. Керівництво та педагогічні працівники закладу освіти обізнані з ознаками булінгу, іншого насильства та запобігання йому	1.2.1.4. Опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	76,4	66,5	34,9
	Достатній	18,4	12,8	48
	Середній	5,2	18,4	11,4
	Низький	0	2,3	5,7
1.2.1.5. Заклад освіти співпрацює з представниками правоохоронних органів, іншими фахівцями з питань запобігання та протидії булінгу	1.2.1.5. Опитування та/або вивчення документації (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	64,5	39,7
	Достатній	0	12,6	32,8
	Середній	0	22,9	19
	Низький	0	0	3,6

Індикатори оцінювання	Методи збору інформації			
Вимога 1.3. Формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору				
Критерій 1.3.1. Приміщення та територія закладу освіти облаштовуються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування				
1.3.1.1. У закладі освіти забезпечується безперешкодний доступ до будівель, приміщень закладу освіти	1.3.1.1. Спостереження (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	100	89,1	100
	Достатній	0	10,9	0
	Середній	0	0	0
1.3.1.2. У закладі освіти приміщення (туалети, їдальня, облаштування коридорів, навчальних кабінетів тощо) і територія (доріжки, ігрові та спортивні майданчики тощо) адаптовані до використання всіма учасниками освітнього процесу	1.3.1.2. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	60,4	32,7	35,1
	Достатній	22,8	35,1	23,4
	Середній	16,8	22,9	11,8
1.3.1.3. У закладі освіти використовуються ресурсна кімната, дидактичні засоби для осіб з особливими освітніми потребами (у разі наявності учнів з особливими освітніми потребами)	1.3.1.3. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	0	-	-
	Достатній	56,4	-	-
	Середній	34,4	-	-
Критерій 1.3.3. Заклад освіти взаємодіє з батьками, іншими законними представниками (далі - батьки) осіб з особливими освітніми потребами, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру, залучає їх до необхідної підтримки дітей під час здобуття освіти (у разі наявності таких осіб)	1.3.3.1. Вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	0	-	-
	Достатній	56,4	-	-
	Середній	36,7	-	-
1.3.3.2. Заклад освіти співпрацює з інклюзивно-ресурсним центром щодо психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами	1.3.3.2. Вивчення документації, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	54,8	-	-
	Достатній	23,7	-	-
	Середній	21,5	-	-
1.3.4. Освітнє середовище мотивує учнів до оволодіння ключовими компетентностями та наскрізними вміннями, ведення здорового способу життя	1.3.4.1. Спостереження (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	76,4	66,4	68,9
	Достатній	23,6	28,5	13,5
	Середній	0	5,1	17,6
1.3.4.2. Простір закладу освіти, обладнання, засоби навчання сприяють формуванню в учнів ключових компетентностей та умінь, спільних для всіх компетентностей	1.3.4.2. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	90,2	80,2	55
	Достатній	9,8	15,7	32,5
	Середній	0	4,1	12,5
	Низький	0	0	0

Індикатори оцінювання	Методи збору інформації			
1.3.5. У закладі освіти створено простір інформаційної взаємодії та соціально-культурної комунікації учасників освітнього процесу (бібліотека, інформаційно-ресурсний центр тощо)				
1.3.5.1. Простір і ресурси бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру використовуються для індивідуальної, групової, проєктної та іншої роботи в рамках освітнього процесу, різних форм комунікації учасників освітнього процесу	1.3.5.1. Спостереження, опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	45,5	18,7	14,9
	Достатній	32,4	36,8	74,9
	Середній	22,1	41,1	15,4
Низький	0	3,4	5,7	
1.3.5.2. Ресурси бібліотеки/інформаційно-ресурсного центру використовуються для формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів	1.3.5.2. опитування (%)			
	Рівні	Учителі	Батьки	Учні
	Високий	40,3	34,8	46,9
	Достатній	34,9	24,7	36,8
	Середній	12,3	37,9	25,2
Низький	12,5	2,6	5,1	

Висновки і перспективи подальших розвідок. Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що формування готовності учнів до інноваційної діяльності - це складний та довготривалий процес, що є неможливим без забезпечення комфортного освітнього середовища. У процесі дослідження ми визначили, що освітнє середовище як педагогічна умова формування готовності учнів до інноваційної діяльності залежить від наступних вимог: *забезпечення здорових, безпечних і комфортних умов навчання та праці; створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації; формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору.*

Підсумовуючи, необхідно підкреслити, що на думку усіх учасників освітнього процесу Харківської гімназії №12 Харківської міської ради Харківської області, більш сформованою є перша та друга вимога до забезпечення комфортного освітнього середовища. У перспективах подальших досліджень вбачаємо за необхідне продовжити роботу над формуванням третьої вимоги із забезпечення комфортного освітнього середовища (*формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору*) та забезпечити реалізацію ще однієї педагогічної умови, а саме дослідити механізми мотивації педагогічних працівників до інноваційної діяльності та формування у педагогічних працівників готовності до використання інновацій у повсякденній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12>
2. Державний стандарт базової середньої освіти від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF?find=1&text>
3. Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#n9>
4. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text>
6. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20?find=1&text>
7. Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти від 09.01.2019 №17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text>

REFERENCES

1. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2018) Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity [State standard of primary education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12>

2. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2020) Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF?find=1&text>
3. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2011) Derzhavnoho standartu bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [State standard of basic and full general secondary education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#n9>
4. The Ministry of Education and Science of Ukraine (2016) Kontsepsiia Novoi ukrainskoi shkoly [Concept of the New Ukrainian School]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017) Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text>
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020) Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu» [Law of Ukraine «On comprehensive general secondary education»]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20?find=1&text>
7. The Ministry of Education and Science of Ukraine (2019) Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia instyutitsiinoho audytu zakladiv zahalnoi serednoi osvity [On approval of the Procedure for conducting an institutional audit of institutions of general secondary education]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text>

D. R. BONDARENKO

Teacher of Physics and Mathematics,

Kharkiv Gymnasium No. 12 of the Kharkiv City Council of the Kharkiv Region;

Postgraduate Student, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine

E-mail: mathhg2020@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-6602-5337>

COMFORTABLE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A CONDITION FOR FORMING THE READINESS OF STUDENTS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES

The article revealed the issue of ensuring the educational environment of a general secondary education institution as a condition for the formation of students' readiness for innovative activities. Among the tasks identified by us, the first priority was to generalize some issues of the educational environment of the institution of general secondary education and show the results of practical activities to ensure a comfortable educational environment using the example of Kharkiv Gymnasium No. 12 of the Kharkiv City Council of the Kharkiv Region. The methodological base of the study was defined as a set of theoretical methods (analysis, synthesis, comparison, and generalization), empirical methods (observation of the actions of participants in the educational process, surveys) and mathematical statistics methods used to analyze the obtained data. It was found that a comfortable educational environment can be provided by following certain requirements and in accordance with a set of criteria. A detailed study and analysis of the works of foreign and domestic scientists made it possible to generalize and supplement the essence and content of the basic concepts of the study. Also, the analysis showed the importance of this issue in the context of the implementation and implementation of new state standards in the field of education. It has been proven that with the observance of conceptual changes in the general secondary education system (partnership pedagogy, stimulation of innovative activities of all participants in the educational process, determination of fair criteria for evaluating the educational achievements of students in accordance with new standards, ensuring school and teacher autonomy, academic and pedagogical freedom, compliance rules of academic integrity, fair financing of the institution of general secondary education) has a positive effect on the level of education and the results of educational achievements of the applicants. As a result of adherence to the fundamental ideas of the New Ukrainian School, under the condition of a comfortable educational environment, it is possible to realize the model of the NUS graduate (personality, innovator, patriot). It was determined that, according to the results of the self-analysis, the educational environment of the Kharkiv Gymnasium No. 12 of the Kharkiv City Council of the Kharkiv Region meets all its indicators and criteria at a sufficient level according to the requirements of the institutional audit.

Key words: educational process, educational environment, innovative activity, institutional audit, participants of the educational process, students of education, comfortable conditions.